

VÝROČNÍ ZPRÁVA TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ ZA ROK 2005

Technické muzeum v Brně

Purkyňova 105
612 00 Brno
tel.: 541 421 411
fax: 541 214 418
e-mail: info@technicalmuseum.cz
www.technicalmuseum.cz

Technické muzeum v Brně

326800062332

R 2004

Technické muzeum v Brně	
Knihovna 05120	
N 208	62 332
signatura	přír. číslo

069.6

OBSAH

I.	Charakteristika muzea.....	3
II.	Sbírkový fond a technické památky.....	3
III.	Organizační struktura TMB.....	5
	a) útvar ředitele.....	5
	b) obor vědy a techniky.....	6
	c) obor Metodické centrum konzervace.....	7
	d) odbor provozu a ekonomiky.....	7
IV.	Provozní problémy.....	8
V.	Muzejní činnost.....	9
	a) odborná činnost.....	9
	b) plnění úkolů z programu	19
	c) knihovna.....	21
	d) evidence sbírek.....	23
	e) péče o sbírky.....	28
	f) semináře, konference, přednášky.....	50
	h) videotvorba.....	56
	i) prezentace sbírek a návštěvnost.....	56
	j) výchovně – vzdělávací činnost.....	67
	k) činnost pracoviště ISO.....	69
	n) spolupráce s jinými subjekty.....	70
VI.	Poskytované standardizované služby.....	72
VII.	Ekonomika.....	74

Seznam příloh

Příloha č. 1

Expozice v hlavní budově muzea
Externí expozice

Příloha č. 2

Stanovení vstupného a slev

Příloha č. 3

Organizační schéma TMB

Příloha č. 4

Rozvaha

Přehled o rozpočtu nákladů a výnosů státních příspěvkových organizací
a další doplňující údaje – hlavní činnost

Výkaz zisku a ztráty

I. Charakteristika muzea

Technické muzeum v Brně (dále jen TMB) je muzeem České republiky s funkcí sbírkotvornou, vědeckou, kulturní, osvětovou a metodickou. Je příspěvkovou organizací se samostatnou právní subjektivitou, je přímo řízeno Ministerstvem kultury České republiky. Jeho sídlem je město Brno. Oblast působnosti instituce je vymezena územím Moravy a Slezska, u některých oborů je působnost celostátní.

TMB na vědeckém základě vytváří, odborně spravuje, vědecky zpracovává, ošetřuje, bezpečně uchovává a zveřejňuje sbírky hmotných dokladů vývoje důležitých oblastí vědy, techniky a výroby minulosti i současnosti, a další vědeckou dokumentaci. Za vědeckou dokumentaci jsou považovány vizuální, akustické, grafické a jiné prostředky, sloužící k záznamu poznatků v oborech sbírkového zájmu. Muzeum sbírky neustále systematicky vytváří, rozšiřuje a zkvalitňuje a využívá je pro účely vědecké, výchovné, kulturní a osvětové. K zabezpečení této činnosti také využívá povolení k provádění archeologických výzkumů podle ustanovení § 21 ods. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů pod značkou 11508/2001 – OPP/P ze dne 20.12. 2001.

Plnění vědeckých cílů TMB dosahuje původním výzkumem v oblastech vědeckotechnického vývoje a muzejní dokumentací v oborech své sbírkotvorné činnosti.

Prostřednictvím svých odborných pracovníků – kurátorů napomáhá při odborné výchově studentů prostřednictvím odborných praxí a vedení absolventských a závěrečných prací.

Ve spolupráci s vysokými školami a dalšími odbornými pracovišti zajišťuje výuku v oboru muzeologie a v oboru konzervování – restaurování. Vypracovává odborné posudky a doporučení, vědecké rešerše a expertizy z oblastí své odborné působnosti, které využívá ve své činnosti a zveřejňuje je.

Vydává osvědčení k vývozu předmětů kulturní hodnoty podle příslušného zákona a eventuelně podává návrhy na prohlášení těchto předmětů za kulturní památku. Plnění osvětových cílů dosahuje zejména tvorbou muzejních expozic a výstav, které pořádá samostatně nebo ve spolupráci s jinými institucemi v České republice i v zahraničí, pořádáním konferencí, seminářů a přednášek, publikační činností v periodických i neperiodických tiskovinách, včetně reklamních.

Rozvíjí náborové aktivity a věnuje soustavnou pozornost práci s veřejností, zejména s dětmi a mládeží, organizuje a zajišťuje činnost dobrovolných spolupracovníků muzea, což provádí zejména prostřednictvím Kruhu přátel TMB. Podle zvláštních předpisů zapůjčuje sbírkové předměty k účelům studijním a výstavním.

II. Sbírkový fond a technické památky

Sbírkový fond muzea představuje jednotlivé sbírkové předměty nebo často celé soubory sbírkových předmětů, a reprezentuje tyto oblasti zájmu technického muzejnictví:

- elektrotechnika a elektronika
- elektromotory, dynamo, alternátory, spouštěče

- energetická technika: parní stroje, lokomobily, parní turbíny a jejich součásti, modely parních strojů, vodní kola, vodní turbíny, součásti a příslušenství vodních strojů, modely vodních turbín, větrné motory
- geodetická a kartografická technika: teodolity, nivelační stroje, sklonoměry, planimetry, dalekohledy astronomické a teleskopické, části měřicích strojů, pomůcky k vytyčování úhlů, měření délek, různé druhy map, speciální atlasy
- chemická laboratorní technika: základní zařízení laboratoří, přístroje pro fyzikálně chemické měření a přístrojovou analýzu, přístroje pro kontrolu jaderného záření, modely chemických výrob a provozů
- kancelářská a reprografická technika: psací stroje, kopírovací stroje, rozmnožovací stroje
- letectví a kosmonautika: motorové letouny, větroně, vrtulníky, vírníky, výzbroj a výstroj letadel, letecké motory, modely letadel, letecké plakety, odznaky, mapy, výkresy, pozůstalosti významných letců
- lovecké zbraně: brokovnice, kulovnice, kulobrokové zbraně, historické zbraně, pistole, malorážky, vzduchovky, chladné zbraně, vývoj nožů
- mechanické hudební nástroje: fonografy, pišťalové, klávesové, jazýčkové hudební automatofony
- městská hromadná doprava: tramvajová vozidla, koňské, parní a elektrické trakce, autobusy, trolejbusy
- měřicí technika: přístroje pro měření rozměrů času, ohybu, tlaku, tepla, vlhkosti, množství, hmotnosti, elektrických veličin, pro zobrazení a záznam dějů, analyzátoři
- mlynářská technika: mlecí stroje, mlecí kameny, mlýnské válcové stolice, šrotovníky, sekernické nástroje, vysévací mlýnské stroje, modely větrných mlýnů, pomocná zařízení
- obráběcí stroje, nástroje a měřidla: různé druhy ručních a mechanických obráběcích strojů a jejich součásti, sady ručních a strojních nástrojů, pomůcky a měřidla používaná ve strojírenství
- optika: fotografické a filmovací přístroje a zařízení, diaprojektory, příslušenství fotografické a filmové techniky, mikroskopy světelné, elektronové
- regulační technika: měřicí, zesilovací a akční členy regulačních obvodů na elektrickém, hydraulickém a pneumatickém základě, kompletní regulátory
- sdělovací technika: radiopřijímače, vysílače, telegrafy, dálkopisy, magnetofony, gramofony, telefonní přístroje, televizory, speciální měřicí technika pro radiotechniku
- spalovací motory: stabilní spalovací motory, historické automobily (zvláště Z a Wikov), traktory Zetor, Wikow, motocykly, velocipedy
- strojírenská metalurgie: doklady historického železářství, modely metalurgických zařízení, litinové odlitky dekorativního a užitkového charakteru
- technika domácnosti: svítidla, mlýnky, roboty, prací, žehlící a mandlovací stroje, šicí stroje, váhy, hodiny
- technika řemeslné výroby: nářadí, nástroje a příslušenství kovářského, zámečnického, obuvnického, řeznického, knihvazačského, dřevorubeckého, bednářského, kolářského, truhlářského, brašnářského, holičského a nožířského řemesla
- textilní stroje a zařízení: ruční a mechanické tkací stroje, přadlácké stroje, pletařské stroje, úpravárenské stroje, zkušební přístroje a zařízení, vzorky textilních surovin a materiálu

- vodní hospodářství: čerpadla, zařízení vodáren, čistíren odpadních vod, modely vodních děl, zařízení pro zavlažování půdy
- výpočetní technika: jednoduché pomůcky pro výpočty, mechanické a elektromechanické kalkulační stroje, fakturační a účtovací stroje, kontrolní pokladny, děrnoštitkové stroje, samočinné počítače číslicové a analogové, konstrukční prvky a provozní dokumentace počítačích strojů a počítačů
- zdravotnická technika: rentgenové přístroje, elektrokardiografy, masážní přístroje, zařízení zubní ordinace a pomůcek pro výrobu zubních protéz a další
- militária: pevnostní systém jižní Morava, technika zbraňových systémů
- speciální dokumenty, fotografie, filmy, stereodiapozitivy, firemní prospekty, plakáty, mapy, plány výrobních zařízení a technické výkresy
- pozůstalosti významných techniků, vědců a historiků: Viktora Kaplana, Františka Píška, Vladimíra Lista, Ericha Roučky, Vítězslava Veselého, Antonína Smrčka, Josefa Sumce, Konráda Hrubana, Jaroslava Jičínského, Viléma Jičínského, Jiřího Wellnera, Leopolda Grimma, Stanislava Kratochvíla, Františka Houště, Vladimíra Bárty, Jana Krumbacha, Jana Anderleho atd.; archívni dokumenty významných nevidomých a slabozrakých osobností (Josefa Smýkala, Jaroslava Hada, Klementa Lukeše a dalších)
- průmyslová archeologie
- slepecké pomůcky
- pracovní a ochranné pomůcky
- didaktické pomůcky, technická hračka

Vedle movitých památek ve formě sbírkových předmětů pečuje TMB ještě o následující technické objekty, které jsou zařazeny mezi nemovité kulturní památky.

- **Vodní mlýn ve Slupi,**
Slup, 671 28 Jaroslavice, národní kulturní památka č. 8295
- **Rybárna ve Slupi,**
Slup, 671 28 Jaroslavice, kulturní památka č. 6729
- **Železniční příměstská trať v Brně Líšni,**
kulturní památka č. 10612
- **Kovárna v Těšanech,**
664 54 Těšany, kulturní památka č. 1031
- **Větrný mlýn v Kuželově,**
Kuželov, 696 73 Hrubá Vrbka, kulturní památka č. 2293
- **Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou,**
591 01 Žďár nad Sázavou, kulturní památka č. 7028
- **Stará huť u Adamova,**
679 04 Adamov, kulturní památka č. 0646 umístěná v památkové rezervaci

III. Organizační struktura TMB a její objekty

TMB se člení na tyto organizační jednotky, jež zajišťují:

a) Útvar ředitele

- chod sekretariátu ředitele a administrativa spojená s řízením muzea
- zvláštní úkoly a úkoly spojené s civilní obranou
- personální záležitosti a kontrolní činnost v organizaci

- zahraniční styky a vědeckovýzkumná činnost muzea, spojená zejména s granty
- bezpečnost a ochrana zdraví při práci a požární ochrana

b) Odbor vědy a techniky (OVaT)

- plnění vědeckovýzkumných a odborných úkolů v oblasti muzejní dokumentace, tezaurace a komunikace

V odboru vědy a techniky došlo v měsíci lednu k určitým organizačním změnám vycházející ze změny zřizovací listiny.

Odbor se dále dělí na odborná oddělení:

Oddělení A – Dokumentace vědy a techniky (DoVaT)

- ve smyslu statutu prostřednictvím sbírkotvorné činnosti dokumentuje vědeckotechnický a průmyslový rozvoj, zejména ve sledovaném regionu
- systematicky odborně zpracovává sbírkový fond
- prostřednictvím vědeckovýzkumné a odborné práce připravuje a zajišťuje potřebné činnosti spojené s naplňováním a realizací osvětové funkce muzea
- garantuje úroveň a stav technických památek (v součinnosti s dalšími příslušnými pracovníky)

Oddělení B – Prezentace a práce s veřejností (PPV)

- realizace, údržba a provoz expozic a výstav
- práce se školami a různými sdruženími
- provoz technických památek
- zprostředkovává styk s veřejností a propagaci a popularizaci muzea
- zabezpečuje redaktorské práce a tisk

Oddělení C – Správa sbírek a informací (SSI)

- ústřední evidence sbírkového fondu včetně správy a ochrany depozitářů
- zabezpečuje provoz knihovny a fotolaboratoře
- správa počítačové sítě a tvorba internetových stránek

Oddělení D – Dokumentace tyflop edických informací (DTI)

- ve smyslu statutu prostřednictvím sbírkotvorné činnosti dokumentuje život a kulturu nevidomých a těžce slabozrakých lidí u nás i v zahraničí
- systematicky odborně zpracovává sbírkový fond
- prostřednictvím vědeckovýzkumné a odborné práce připravuje a zajišťuje potřebné činnosti spojené s naplňováním a realizací osvětové funkce muzea
- zabezpečuje provoz knihovny a archivu oddělení a ediční činnost v Braillově písmu

c) Odbor Metodické centrum konzervace (MCK)

- ověřování konzervačních prostředků, metod a technologií
- aktivní aplikace konzervačních prostředků, metod a technologií
- vývoj a výzkum nových konzervačních technologií (elektrolýza plazma, laser...)
- analytické centrum pro zjišťování stavu a mechanismů poškození sbírkových předmětů, analýzy chemického složení a identifikace materiálů, datace předmětů
- ověřování původních technologií výroby a zpracování materiálů
- výuka a vzdělávání :
  - odborné kurzy pro pracovníky z praxe
  - ve spolupráci s vysokými školami zajišťuje a provádí výuku konzervování – restaurování
  - odborné stáže

d) Odbor provozu a ekonomiky

- správní, právní, provozně ekonomické, investiční a stavební úkoly muzea, včetně autoprovozu. Vedoucí tohoto odboru je současně vedoucím informační soustavy muzea. Odbor tvoří odborná oddělení:

Oddělení D – Provozně ekonomické

- správa, evidence a ochrana majetku muzea mimo sbírkového fondu, právní a provozně ekonomické činnosti související s fungováním muzea a činnosti informační soustavy

Oddělení E – Stavebně provozní

- rekonstrukce a údržba technických památek
- investiční výstavba
- běžná a stavební údržba objektů ve správě a užívání TMB
- autoprovoz
- majetková evidence nemovitostí včetně stavebního archivu

Objekty TMB

1. Hlavní budova muzea, Purkyňova 105, 612 00 Brno
2. Areál městské hromadné dopravy, Holzova 4, 628 00 Brno
3. Železniční příměstská trať v Brně-Líšni
4. Kovárna v Těšanech, 664 54 Těšany
5. Větrný mlýn v Kuželově, Kuželov, 696 73 Hrubá Vrbka
6. Vodní mlýn ve Slupí, 671 28 Jaroslavice
7. Stará huť u Adamova, 679 04 Adamov
8. Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou, 591 01 Žďár nad Sázavou – v rekonstrukci
9. Rybárna ve Slupí, Slup, 671 28 Jaroslavice – v rekonstrukci
10. Konzervátorské dílny a depozitář, Rokycanova 33, 615 00 Brno
11. Areál vojenských kasáren v Brně-Řečkovících – příprava rekonstrukce

12. Dva objekty stálého těžkého opevnění (STO) MJ-S 2 „Úvoz“ a MJ-S 3 „Zahrada“ u obce Šatov

Poznámka : Technické muzeum v Brně podepsalo 1.9.2004 s Ministerstvem obrany-Vojenskou ubytovací a stavební správou Brno smlouvu o výpůjčce (ev. č. MO:0612/37-35/34-O a dodatku k této smlouvě ev. č. MO:0612/37-35/34-0) dvou objektů stálého těžkého opevnění (STO) MJ-S 2 „Úvoz“ a MJ-S 3 „Zahrada“ u obce Šatov za účelem dokumentace a prezentace dokladů technické vyspělosti československého zbrojního průmyslu a připomenutí si existence „železné opony“, jejíž součástí byly na jižní Moravě i tyto pevnostní objekty, plně vyzbrojené, jako jediné na území naší republiky až do roku 1999.

IV. Provozní problémy

V minulém roce bylo popsáno, jak jsme pro realizaci projektu Metodického centra konzervace (MCK) převzali vojenská kasárna v Brně – Řečkovících. Na rekonstrukci budov pro potřeby MCK jehož součástí jsou depozitáře pro řešení krizových a mimořádných událostí a depozitáře pro potřeby TMB (v rámci restitucí TMB přišlo o většinu depozitářů podrobný popis byl proveden v minulých letech) byl podán investiční záměr, který ale MK ČR nebyl přijat. Tím se zejména pro sbírkový fond zkomplikovala jeho situace. Původně se počítalo s tím, že z provizorních skladů-depozitářů (přehled je uveden v kapitole e) Péče o sbírky) se bude stěhovat do nově zrekonstruovaných a vybavených depozitářů, tak aby se minimalizovala možnost poškození sbírkového fondu. Jakákoliv manipulace totiž patří k nejrizikovějším činnostem při muzejní práci. Vzhledem k faktu, že za pronajímané provizorní skladovací prostory jsme platili přes jeden milion za rok jsme se rozhodli během roku postupně provést přestěhování i když zase do provizorních skladů – depozitářů s tím, že alespoň prostorové uložení bude z bezpečnostních a depozitárních režimů daleko vhodnější. Vytipovaly se vhodné prostory a do konce roku bylo provedeno sestěhování, když se předtím provedly drobné stavební opravy a úpravy. Jediná výhoda spočívá v tom, že uložení je provedeno do vlastních prostor, což by mělo být cílem každé paměťové organizace. Nicméně s tímto stavem nemůžeme být spokojeni a pro nastávající období se musíme pokusit zabezpečit finanční prostředky přednostně pro výstavbu depozitářů včetně rezervy, aby došlo k uložení sbírkového fondu TMB dle mezinárodně uznávaných principů preventivní konzervace a jak je postupně naplánováno v materiálu s názvem Program záchrany a obnovy TMB.

I nadále přetrvává problém jak dále s areálem MHD v Brně – Líšni. V řešení problému spojeného s rekonstrukcí příměstské trati vedoucí do areálu MHD v Brně - Líšni, která je v havarijním stavu a nedá se využívat pro spojení s městským kolejovým svrškem Dopravního podniku města Brna (DPmB), se nepodařilo postoupit vpřed. Přestože město má sice deklarativní zájem na tom, aby se historická kolejová vozidla objevovala v ulicích města při různých pro město významných událostech, konkrétními činy naši organizaci zatím nepodpořilo. Tento fakt vede k tomu, že kolejová vozidla nemohou vyjet z areálu, což velmi negativně působí na jejich technický stav. Pro nastávající období jsme se rozhodli převést některé vozy na speciálním podvalníku do vozovny DPmB, kde by mohly být v uzavřeném prostoru uloženy. Samozřejmě než k tomuto přesunu dojde je nutno jednat o celé záležitosti